YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

23 päivänä lokakuuta 2003 *

Asiassa C-115/02,

jonka Cour de cassation (Ranska) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Administration des douanes et droits indirects

vastaan

Rioglass SA ja

Transremar SL

ennakkoratkaisun EY 28 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-P. Puissochet sekä tuomarit C. Gulmann, V. Skouris (esittelevä tuomari), F. Macken ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Rioglass SA ja Transremar SL, edustajanaan avocat J.-P. Bellecave,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään A. Colomb ja G. de Bergues,

— Portugalin hallitus, asiamiehinään L. I. Fernandes, A. S. Neves ja J. S. de Andrade,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään R. Tricot, avustajanaan avocat E. Cabau,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.3.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Cour de cassation (Ranska) on esittänyt 26.3.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.4.2002, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY 28 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat administration des douanes et droits indirects (tullien ja välillisten verojen kantamisesta vastaava viranomainen; jäljempänä tulliviranomainen) ja Espanjan oikeuden mukaan perustetut yhtiöt Rioglass SA (jäljempänä Rioglass) ja Transremar SL (jäljempänä Transremar) ja jossa on kyse siitä, että Ranskassa on otettu haltuun tavaramerkin loukkaamisepäilyn vuoksi Espanjassa valmistettuja autojen osia, joita kuljetetaan Puolaan.

Sovellettava kansallinen lainsäädäntö

3 5.2.1994 annetun lain 94-102 (JORF 8.2.1994, s. 2151) 11 §:llä code de la propriété intellectuelleen (teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva laki) lisätyssä L.716-8 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Tulliviranomaiset voivat rekisteröidyn tavaramerkin haltijan tai vientiä koskevan yksinoikeuden haltijan kirjallisesta hakemuksesta ottaa tullivalvonnan yhteydessä haltuunsa tavarat, joiden tavaramerkin haltija tai vientiä koskevan yksinoikeuden haltija väittää olevan varustettuja tavaramerkillä, joka merkitsee sen tavaramerkin loukkaamista, jonka tavaramerkin haltija on saanut rekisteröityä tai jonka osalta hänellä on yksinomainen käyttöoikeus.

Tulliviranomaisen on viipymättä ilmoitettava suorittamastaan tavaroiden haltuunotosta viralliselle syyttäjälle, hakijalle sekä tulli-ilmoituksen tekijälle tai tavaranhaltijalle.

Haltuunotto peruuntuu suoraan lain nojalla, jollei hakija ole osoittanut tulliviranomaisille kymmenen arkipäivän kuluessa tavaroiden haltuunottoa koskevasta tiedoksiannosta:

— että Tribunal de grande instancen presidentti on määrännyt asiassa turvaamistoimenpiteitä tai

— että hakija on saattanut asian käsiteltäväksi siviili- tai rikosoikeudellisessa menettelyssä ja antanut vaadittavat vakuudet, jotka kattavat vahingonkorvausvelvollisuuden, joka sille mahdollisesti syntyy, mikäli myöhemmin todetaan, ettei tavaramerkkiä ole loukattu. — — ”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

4 Rioglass-yhtiö valmistaa ja myy kaikkiin automerkkeihin tarkoitettuja ikkunoita ja tuulilaseja. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Rioglassin hyväksyi Peugeot-, Citroën- ja Renault-merkkisten autojen valmistajien tavarantoimittajaksi Sogé-

dac-niminen yhtiö, joka kyseisten valmistajien välittäjänä ja keskitettynä sisäänostajana vastaa niiden tavarantoimittajien hyväksymisestä.

5 Rioglass myi marraskuussa 1997 Jannille, Puolassa toimivalle yritykselle, erän ikkunoita ja tuulilaseja, jotka oli tarkoitettu Espanjassa laillisesti valmistettuihin eri automerkkeihin. Tavarat annettiin kuljetettavaksi Espanjan oikeuden mukaan perustetulle yhtiölle Transremarille. Tavaroita kuljetettiin Espanjasta Puolaan 24.11.1997 annettua EX T2 -passitusasiakirjaa käyttäen, minkä takia niihin sovellettiin suspensiomenettelyä, joka mahdollisti niiden liikkumisen yhteisön tullialueella sijaitsevasta tullitoimipaikasta Puolassa sijaitsevaan tullitoimipaikkaan tuontitullitta ja ilman muita maksuja ja kauppapoliittisia toimenpiteitä. Tietyissä Peugeot'n, Citroënin tai Renault'n automalleihin asennettavissa ikkunoissa ja tuulilaseissa oli lasinvalmistajan tavaramerkin vieressä näiden autonvalmistajien logo tai tavaramerkki.

6 Ranskan tulliviranomaiset tarkastivat Transremarin kuorma-auton samana päivänä lähellä Bordeaux'ta. Tulliviranomaiset laativat 25.11.1997 tavaroiden haltuunottoa koskevan pöytäkirjan ja 27.11.1997 niiden takavarikoimista koskevan pöytäkirjan tavaramerkin loukkausta koskevan epäilyn vuoksi.

7 Rioglass ja Transremar kääntyivät välitoimista päättävän tuomioistuimen puoleen ja pyysivät sitä määräämään haltuunoton ja takavarikon peruutettaviksi. Välitoimista päättävä tuomioistuin hylkäsi kantajien hakemukset 8.12.1997 ja 8.1.1998 antamillaan määräyksillä, joista kantajat valittivat. Kantajat voittivat oikeudenkäynnin cour d'appel de Bordeaux'ssa, joka katsoi 22.11.1999 antamassaan tuomiossa sekä kuorma-auton että tuulilasien ja ikkunoiden haltuunoton selvästi loukkaavan omistusoikeutta ja määräsi tulliviranomaisen palauttamaan tavarat, asiakirjat ja vakuudet.

8 Tulliviranomainen valitti tästä tuomiosta Cour de cassationiin.

9 Cour de Cassation viittaa tässä yhteydessä asiassa C-23/99, komissio vastaan Ranska, 26.9.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-7653), jossa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY 28 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska tulliviranomaiset ovat teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön perusteella panneet täytäntöön haltuunottomenettelyjä, jotka kohdistuvat tavaroihin, jotka on laillisesti valmistettu yhdessä Euroopan yhteisön jäsenvaltiossa ja jotka on tarkoitettu sen jälkeen, kun ne on kuljetettu Ranskan alueen kautta, saatettaviksi toisen jäsenvaltion markkinoille, jossa niitä voidaan myydä laillisesti.

10 Cour de cassation, joka katsoo asian ratkaisun kuitenkin edellyttävän yhteisön oikeuden tulkintaa, jotta voidaan päättää, soveltuuko kyseisessä tuomiossa omaksuttu ratkaisu myös nyt käsiteltävänä olevaan asiaan, on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko EY:n perustamissopimuksen 30 artiklaa, josta on tullut EY 28 artikla, tulkittava siten, että se estää tulliviranomaisia panemasta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön perusteella täytäntöön haltuunottomenettelyjä, jotka kohdistuvat tavaroihin, jotka on laillisesti valmistettu jossakin Euroopan yhteisön jäsenvaltiossa ja jotka on tarkoitettu sen jälkeen, kun ne on kuljetettu Ranskan alueen kautta, saatettaviksi yhteisön ulkopuolisten maiden, tässä tapauksessa Puolan, markkinoille?"

Ennakkoratkaisukysymyksen arviointi

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

11 Rioglassin ja Transremarin mukaan yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska antamassa tuomiossa noudattama päättely on täysin siirrettävissä nyt esillä olevaan asiaan. Rioglass ja Transremar katsovat, että pääasiassa kyseessä olevaa kuljetusta on pidettävä yhteisön passitustoimenpiteenä. Minkäänlaista haltuunotto- tai takavarikkotoimea, joka suoritetaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lain, tullikoodeksin tai väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovutuksen, viennin, jälleenviennin tai suspensiomenettelyyn asettamisen kieltämistä koskevista toimenpiteistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3295/94 (EYVL L 341, s. 8) nojalla ja joka kohdistuu tavaraan, jota ei ole tarkoitettu saatettavaksi markkinoille Ranskassa vaan jota ainoastaan kuljetaan tämän maan alueella saatettavaksi markkinoille yhteisön ulkopuolisessa maassa, ei kuitenkaan voida perustella teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemista koskevilla syillä. Jäsenvaltio ei myöskään voi minkään määräyksen tai säännöksen perusteella rajoittaa yhteisön tavaroiden vapaata liikkuvuutta alueellaan pelkästään siitä syystä, että nämä tavarat on tarkoitettu kolmanteen maahan.

12 Ranskan hallitus katsoo, että EY 28 artikla koskee vain kansallisia toimenpiteitä, jotka voivat rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa, kun taas nyt esillä olevassa tapauksessa kyseessä olevat tavarat on tarkoitettu saatettaviksi markkinoille kolmannessa maassa. Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska annetulla tuomiolla ei Ranskan hallituksen mukaan näin ollen ole merkitystä nyt esillä olevassa asiassa. Kyseisen hallituksen mukaan kansallisessa tuomioistuimessa kyseessä olevaan asiaan on sovellettava Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosioinnista tehtyä Eurooppasopimusta (EYVL 1993, L 348, s. 2; jäljempänä sopimus).

13 Tältä osin oikeuskäytännöstä (asia 104/81, Kupferberg, tuomio 26.10.1982, Kok. 1982, s. 3641, Kok. Ep. VI, s. 555, 29—31 kohta; asia C-312/91, Metalsa, tuomio 1.7.1993, Kok. 1993, s. I-3751, 11 ja 12 kohta ja asia C-63/99, Gloszczuk, tuomio 27.9.2001, Kok. 2001, s. I-6369, 48 kohta) ilmenee Ranskan hallituksen mukaan, että pelkkä yhteisön jonkin perustamissopimuksen määräyksen sekä yhteisön ja kolmannen maan välillä tehdyn kansainvälisen sopimuksen määräyksen sanamuodon samankaltaisuus ei riitä antamaan tämän viimeksi mainitun sopimuksen sanamuodolle samaa merkitystä kuin sillä on perustamissopimuksissa.

14 Ranskan hallitus, joka viittaa asiassa 270/80, Polydor ja RSO, 9.2.1982 annettuun tuomioon (Kok. 1980, s. 329,Kok. Ep. VI, s. 322) ja korostaa, että sopimuksen tavoite on toinen kuin EY 28—EY 30 artiklan tavoite, esittää, että sopimuksen 10 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että se ei estä sitä, että jäsenvaltion tulliviranomaiset panevat täytäntöön haltuunottomenettelyjä, jotka kohdistuvat tavaroihin, jotka ovat peräisin jostain toisesta jäsenvaltiosta ja jotka on tarkoitettu Puolan markkinoille sen jälkeen, kun ne on kuljetettu ensiksi mainitun jäsenvaltion alueen kautta.

15 Portugalin hallitus esittää, että EY 28 artikla estää panemasta täytäntöön pääasiassa kyseessä olevien haltuunottomenettelyn kaltaisia menettelyjä, jotka kohdistuvat jossain jäsenvaltiossa laillisesti valmistettuihin tavaroihin, jotka on tarkoitettu saatettaviksi kolmannessa maassa markkinoille sen jälkeen, kun ne on kuljetettu asianomaisen jäsenvaltion alueen kautta, sillä perusteella, että kyseiset menettelyt voivat johtaa 10 päivän viiveeseen tavaroiden liikkumisessa, joten ne ovat väärässä suhteessa niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

16 Komissio katsoo, että EY 28—EY 30 artikla ovat ainoat ennakkoratkaisukysymykseen vastaamisen kannalta merkitykselliset määräykset. Komission mukaan teollis- ja tekijänoikeuksien yhdenmukaistamista ja yhtenäistämistä koskevilla yhteisön säädöksillä ja asetuksella N:o 3295/94 ei ole merkitystä nyt esillä olevassa asiassa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 28 artiklaa nimittäin sovelletaan kaikkiin tavaroihin, jotka ovat peräisin jostain jäsenvaltiosta tai joiden päämääränä on jokin jäsenvaltio. Niinpä yhteisöjen tuomioistuimen edellä

mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska antamassa tuomiossa omaksuma päättely on siirrettävissä nyt esillä olevaan asiaan. Tältä osin on vain vähän merkitystä sillä, että kyseessä olevat tavarat on tarkoitettu vietäväksi kolmanteen maahan, jos ne ovat peräisin jostain jäsenvaltiosta, ja erityisesti, kuten nyt esillä olevassa tapauksessa, ne on laillisesti valmistettu tässä jäsenvaltiossa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

17 Aluksi on huomautettava, että siitä seikasta, että pääasiassa kyseessä olevat tavarat oli tarkoitettu vietäviksi kolmanteen maahan, ei välttämättä voida päätellä, että nyt esillä olevan tapauksen asiayhteyden kaltaisessa asiayhteydessä kyseiset tavarat eivät kuulu EY:n perustamissopimuksen niiden määräysten soveltamisalaan, jotka koskevat tavaroiden vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioiden välillä.

18 Kun otetaan huomioon, että — kuten asiakirjavihkosta ilmenee — nyt esillä olevassa tapauksessa on kyse tavaroista, jotka on laillisesti valmistettu yhdessä jäsenvaltiossa ja jotka ovat kauttakuljetettavana toisessa jäsenvaltiossa, on nimittäin palautettava mieliin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY:n perustamissopimuksella luotu tulliliitto edellyttää välttämättäkin sitä, että taataan tavaroiden vapaa liikkuvuus jäsenvaltioiden välillä. Tämä vapaus ei sellaisenaan ole täydellistä, jos jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus millä tahansa tavalla estää tai haitata kauttakuljetettavina olevien tavaroiden liikkumista. Tulliliiton johdosta ja jäsenvaltioiden keskinäisen edun vuoksi on näin ollen hyväksyttävä yleinen periaate, jonka mukaan tavaroilla on kauttakulkuvapaus yhteisön sisällä. Tätä periaatetta tukee myös se, että EY 30 artiklassa mainitaan "kauttakuljetus" (ks. vastaavasti asia 266/81, SIOT, tuomio 16.3.1983, Kok. 1983, s. 731, 16 kohta ja asia C-367/89, Richardt ja Les Accessoires scientifiques, tuomio 4.10.1991, Kok. 1991, s. I-4621, 14 kohta).

19 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on jo aiemmin todennut, että EY 28—EY 30 artikla soveltuvat tavaroihin, joita kuljetetaan jäsenvaltion kautta ja jotka on tarkoitettu kolmannen maan markkinoille (ks. vastaavasti asia C-350/97, Monsees, tuomio 11.5.1999, Kok. 1999, s. I-2921 ja em. asia Richardt et Les Accessoires scientifiques).

20 Tästä seuraa, että vaikka kauttakuljetettavina olevat tavarat on tarkoitettu kolmannen maan markkinoille, ne kuuluvat EY 28—EY 30 artiklan soveltamisalaan, joten ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava näiden määräysten pohjalta.

21 Tältä osin on ensiksi todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tulliviranomaisten suorittama haltuunotto, joka hidastaa tavaroiden liikkumista ja voi estää sen täysin, jos toimivaltainen tuomioistuin määrää tavarat takavarikoitaviksi, rajoittaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta, joten sen muodostaa tämän vapauden rajoituksen (ks. tämän saman ranskalaisen lainsäädännön osalta em. asia komissio v. Ranska, tuomion 22 ja 23 kohta).

22 Kun otetaan huomioon se, että pääasiassa kyseessä oleva tavaroiden haltuunotto tullissa on tehty teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lain perusteella, on näin ollen määritettävä, voidaanko kyseisestä tullissa tehdystä tavaroiden haltuunotosta seuraavaa tavaroiden vapaan liikkumisen rajoitusta perustella tarpeella suojella teollista omaisuutta, josta määrätään EY 30 artiklassa.

23 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on otettava huomioon tämän poikkeuksen tarkoitus, joka on tavaroiden vapaata liikkuvuutta sekä teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevien vaatimusten yhteensovittaminen siten, että estetään se, että yhteismarkkinoiden sisällä ylläpidetään tai aiheutetaan markkinoiden keinotekoista eristämistä. EY 30 artiklassa sallitaan poikkeaminen tavaroiden yhteisön markkinoilla tapahtuvaa vapaata liikkuvuutta koskevasta periaatteesta

ainoastaan, jos se on perusteltua sellaisten oikeuksien suojaamiseksi, jotka ovat osa teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien ydinsisältöä (ks. mm. asia C-10/89, Hag GF II, tuomio 17.10.1990, Kok. 1990, s. I-3711, Kok. Ep. X, s. 543, 12 kohta; asia C-61/97, FDV, tuomio 22.9.1998, Kok. 1998, s. I-5171, 13 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomion 37 kohta).

24 Nyt esillä olevassa tapauksessa ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että riidanalaiset tavarat on otettu haltuun tavaramerkin loukkaamista koskevan epäilyn vuoksi.

25 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee tavaramerkin osalta, että tavaramerkkiin perustuvan oikeuden ydinsisältönä on erityisesti taata tavaramerkin haltijalle yksinoikeus tavaramerkin käyttämiseen saatettaessa tavara ensimmäisen kerran markkinoille ja suojata tavaramerkin haltijaa sellaisilta kilpailijoilta, jotka haluaisivat käyttää väärin tavaramerkin asemaa ja mainetta markkinoilla myymällä tuotteita, jotka on asiattomasti varustettu tällaisella tavaramerkillä (ks. erityisesti asia 16/74, Winthorp, tuomio 31.10.1974, Kok. 1974, s. 1183, 8 kohta; asia 102/77, Hoffmann-La Roche, tuomio 23.5.1978, Kok. 1978, s. 1139, 7 kohta ja asia C-349/95, Loendersloot, tuomio 11.11.1997, Kok. 1997, s. I-6227, 22 kohta).

26 Tällaisen suojelemisen toteuttaminen on näin ollen sidoksissa tavaroiden myyntiin.

27 Pääasiassa kyseessä olevan kauttakuljetuksen kaltainen kauttakuljetus, jossa jossain jäsenvaltiossa laillisesti valmistetut tavarat kuljetetaan kolmanteen maahan yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta, ei merkitse kyseisten tavaroiden myyntiä, joten se ei voi loukata tavaramerkkiin perustuvan oikeuden ydinsisältöä.

28 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 45 kohdassa, tämä päätelmä on pätevä, oli kauttakuljetettavien tavaroiden määränpää mikä tahansa. Se, että tavarat myöhemmin myydään kolmannessa maassa eikä jossain toisessa jäsenvaltiossa, ei voi muuttaa kauttakuljetuksen luonnetta, eikä kauttakuljetus määritelmänsä mukaan merkitse tavaroiden markkinoille saattamista.

29 Näin ollen pääasiassa kyseessä olevan kaltaista tullissa tehtyä haltuunottoa ei voida perustella EY 30 artiklassa tarkoitetun teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelemista koskevilla syillä.

30 Ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 28 artiklaa on tulkittava siten, että sen kanssa ristiriidassa on se, että jäsenvaltion teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön nojalla tulliviranomaiset panevat täytäntöön haltuunottomenettelyjä, jotka kohdistuvat jossain toisessa jäsenvaltiossa laillisesti valmistettuihin tavaroihin, jotka on tarkoitettu saatettaviksi markkinoille kolmannessa maassa sen jälkeen, kun ne on kuljetettu ensiksi mainitun jäsenvaltion alueen kautta.

Oikeudenkäyntikulut

31 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan ja Portugalin hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Cour de cassationin 26.3.2002 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY 28 artiklaa on tulkittava siten, että sen kanssa ristiriidassa on se, että jäsenvaltion teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön nojalla tulliviranomaiset panevat täytäntöön haltuunottomenettelyjä, jotka kohdistuvat jossain toisessa jäsenvaltiossa laillisesti valmistettuihin tavaroihin, jotka on tarkoitettu saatettaviksi markkinoille kolmannessa maassa sen jälkeen, kun ne on kuljetettu ensiksi mainitun jäsenvaltion alueen kautta.

Puissochet Gulmann Skouris

Macken Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 23 päivänä lokakuuta 2003.

R. Grass V. Skouris

kirjaaja presidentti